

Landtmannapartiet, bedömdt af
tidningen Svenska Medborgaren,
utgifwen af Pe...

Ifvarsson, Carl

53 E a Br.

National Library
of Sweden

IFVARSSON, CARL

Sv. Saml.

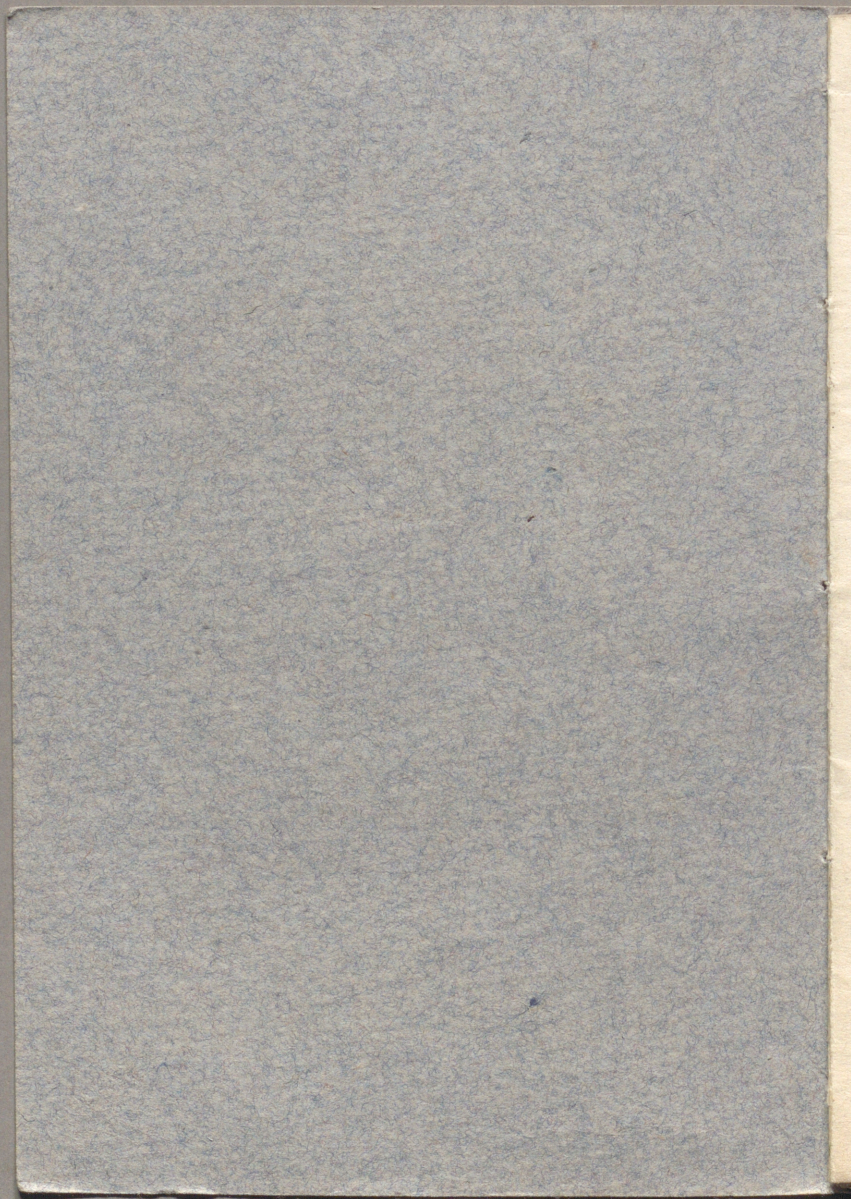
Polit.

Sv.

BP.

1871

I FVARSSON

Polit
84
(18)

Landtmannapartiet,

bedömdt af tidningen

Swenska Medborgaren,

utgifwen af

Pehr Thomasson.

×

Stockholm,
tryckt hos Isaac Marcus,
1871.

Pris: 30 öre.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Förord.

I dessa dagar hafwa i den af Pehr Thomasson utgifna veckotidningen "Svenska Medborgaren" varit under rubrik "Politiska betraktelser" synliga en del artiklar, åsyftande att belysa det s. k. Landtmannapartiets ställning till såväl andra partier inom riksdagen som och hufvudsakligast till regeringsmakten och de stora fosterländska frågor som efter det nya statsficket förelagat till kamrarnes behandling. Då dessa uppsatser, ehuru fortsattade och på långt när ej uttömmande det rika ämnet, dock genom den stora sakkännedom och klarhet med hvilka de äro författade och som synbarligen vittnar om en med förhållandena fullt förtrogen penna, lyckats tillwinna sig en synnerlig uppmärksamhet, har man ansett det böra och kunna intressera en större allmänhet att i brochurform af desamma erhålla del. De meddelas alltså här i den följd de i tidningen förekommit, hvarwid wi blott erinra att första uppsatsen inflöt omedelbart efter den så snart glömda, men i de dagarna så starkt uppseende väckande minifiertrisen.

Utgifwaren.

1800

The first paper of the year 1800
was published on the 1st of January
and contained the following articles
The first article was a notice
of the death of the late
King George the Third
The second article was a notice
of the death of the late
Queen Charlotte
The third article was a notice
of the death of the late
Prince of Wales
The fourth article was a notice
of the death of the late
Duke of Cornwall
The fifth article was a notice
of the death of the late
Duke of York
The sixth article was a notice
of the death of the late
Duke of Gloucester
The seventh article was a notice
of the death of the late
Duke of Devonshire
The eighth article was a notice
of the death of the late
Duke of Northumberland
The ninth article was a notice
of the death of the late
Duke of Norfolk
The tenth article was a notice
of the death of the late
Duke of Richmond
The eleventh article was a notice
of the death of the late
Duke of Devonshire
The twelfth article was a notice
of the death of the late
Duke of Northumberland
The thirteenth article was a notice
of the death of the late
Duke of Norfolk
The fourteenth article was a notice
of the death of the late
Duke of Richmond
The fifteenth article was a notice
of the death of the late
Duke of Devonshire
The sixteenth article was a notice
of the death of the late
Duke of Northumberland
The seventeenth article was a notice
of the death of the late
Duke of Norfolk
The eighteenth article was a notice
of the death of the late
Duke of Richmond
The nineteenth article was a notice
of the death of the late
Duke of Devonshire
The twentieth article was a notice
of the death of the late
Duke of Northumberland
The twenty-first article was a notice
of the death of the late
Duke of Norfolk
The twenty-second article was a notice
of the death of the late
Duke of Richmond
The twenty-third article was a notice
of the death of the late
Duke of Devonshire
The twenty-fourth article was a notice
of the death of the late
Duke of Northumberland
The twenty-fifth article was a notice
of the death of the late
Duke of Norfolk
The twenty-sixth article was a notice
of the death of the late
Duke of Richmond
The twenty-seventh article was a notice
of the death of the late
Duke of Devonshire
The twenty-eighth article was a notice
of the death of the late
Duke of Northumberland
The twenty-ninth article was a notice
of the death of the late
Duke of Norfolk
The thirtieth article was a notice
of the death of the late
Duke of Richmond
The thirty-first article was a notice
of the death of the late
Duke of Devonshire
The thirty-second article was a notice
of the death of the late
Duke of Northumberland
The thirty-third article was a notice
of the death of the late
Duke of Norfolk
The thirty-fourth article was a notice
of the death of the late
Duke of Richmond
The thirty-fifth article was a notice
of the death of the late
Duke of Devonshire
The thirty-sixth article was a notice
of the death of the late
Duke of Northumberland
The thirty-seventh article was a notice
of the death of the late
Duke of Norfolk
The thirty-eighth article was a notice
of the death of the late
Duke of Richmond
The thirty-ninth article was a notice
of the death of the late
Duke of Devonshire
The fortieth article was a notice
of the death of the late
Duke of Northumberland
The forty-first article was a notice
of the death of the late
Duke of Norfolk
The forty-second article was a notice
of the death of the late
Duke of Richmond
The forty-third article was a notice
of the death of the late
Duke of Devonshire
The forty-fourth article was a notice
of the death of the late
Duke of Northumberland
The forty-fifth article was a notice
of the death of the late
Duke of Norfolk
The forty-sixth article was a notice
of the death of the late
Duke of Richmond
The forty-seventh article was a notice
of the death of the late
Duke of Devonshire
The forty-eighth article was a notice
of the death of the late
Duke of Northumberland
The forty-ninth article was a notice
of the death of the late
Duke of Norfolk
The fiftieth article was a notice
of the death of the late
Duke of Richmond

Ministerkrisen är nu ändtligen förbi och har, liksom 1868, slutat, såsom man gissade, dermed att hrr statsråder stannade qwar; men reflexionerna pågå nu som bäst, både man och man emellan och inom pressen, ej mindre i fråga om orsakerna till dessa nymodiga operationer än följderna af dem. Att meningarne i dessa hänseenden äro mycket delade, det är bestomera påtagligt, som omdömet utfaller efter dels den olika upplysning, den ena eller andra erhållit angående frågan, och dels det olika regeringsystem, som anses fördelaktigast, jemte sättet för uppnående af det mål, som i sådant hänseende önskas. Somliga, och wi tro det är det största antalet, anse allsammans som en löjlighet, eller något jemförligt med en lätt sinnig arbetarestrike, då andra deremot taga saken allvarsamt. Wi för vår del tro, att, om och icke sjelfwa operationen i och för sig förtjenar stort affeende, denna operation likwäl är förknippad med andra ämnen till den grad, att densamma, just med affeende på dessa och för framtiden, förtjenar den största uppmärksamhet. Mången kanske dömmar och förbömmar nu, utan att ha orsaken klar, och ännu flera utan att kunna fatta ändamålet; först i en framtid skall måhända detta kunna fullkomligt uppfattas, men må wi, så

vidt möjligt är, reda begreppen härom ju för desto heldre.

För vår del hafwa wi uppfattat saken så, att här är fråga om en strid emellan twenne olika principer, nemligen å ena sidan allenastyrandet och å den andra folkwiljan; det är om styrelsesystemet här twistas emellan de i saken mera inwigde. Det hittills följda systemet har till wäsendtligaste delar warit bygd på allenastyrandet, förut stödt på sjelfskrifwenheten, men i sednare tiden på embetsmannaklassen; och huruwida detta system nu skall gifwa wisa för ett mera folkeligt, kan wisserligen i någon mån wara beroende på huruwida de nuwarande statsråden återtagit sina ansöknigar med wilkor att styra åt det ena eller andra hållet, något som wi icke hafwa oß bekant, men som åtminstone under nästa riksdag bör blifwa klart; men wi betwisla dock att samma ministèr skall hafwa ändrat åsigter och således hädanefter sluta sig till folket i stället för till embetsmännen. För detta twifwel hafwa wi ock stödderi, att wi fortfarande förmärka att regeringens organer inom hufwudstaden sjunga i samma tonart som förut. Wi erfara alltjemt att landtmännen, som icke welat ingå på allt hwad regeringen begärt, bekyllas för maktlystnad, egennytta, samhällsomförtning och snart sagdt allt ondt, under det de, som understödt regeringen i allt, beprisas såsom de enda fosterlandsfinnade. Om nu man, på grund af dessa tidens tecken, får sluta till att regeringsystemet fortfararande blifwer detsamma som hittills, och således länge påyrkade reformer

i flera erkänt wigtiga delar, såsom i fråga om skyndsamt i lagskipningen, enkelhet i förvaltningen, sparsamhet i fråga om statsanslagen, utjämmandet af bördorne, med flera, uraktlåtes samt till och med motarbetas uppifrån, under det att nya bördor alltjemt påhållas med största ifwer, såsom sednast varit förhållandet med arméfrågan; då stå wi alldeles på samma ståndpunkt som före ministerkrisen och då måste wi antingen wara beredda på fortsättning af den började striden eller ock åsidosättandet af folkets konstitutionella rätt.

Då wi häröfwan tro oss hafwa tillräckligt antydtt vår önskan, att regeringsystemet måtte gå i en mera folkelig riktning än hittills, men tillika anfört skäl för vårt twifwelsmål i detta hänseende; så, och då wi äro öfwerlygade både om nyttan och nödwändigheten af ett på folkmedvetandet stödt regeringsystem, måste wi tillråda alla dem, hwilka dela denna vår mening, att arbeta för detta ändamål med alla till buds stående lagliga medel. Wi skola återkomma till detta ämne i den mån utrymmet medgifwer och wi skola då närmare utveckla skälen för vår mening.

2.

Då wi härmed, enligt löfte, fortsätta de af oss, med anledning af ministerkrisen, uti näst föregående nummer påbörjade politiska betraktelser, nödgas wi, i wijs mån, återgå till början af det

nya statsstift, som år 1866 med antagande af den nu gällande riksdagsordningen inträdde, för att sålunda från det förflutna hämta behysning för den närvarande politiska ställningen, sådan den af oss blifwit uppfattad.

3 fråga om regeringens ställning till folket och dess representanter, war det wäl få, som, sedan representationsförändringen blifwit genomförd, föreställde sig att den skulle blifwa sådan, den varit under de sedan dess förflutne åren. Det stora flertalet trodde utan twifwel att, sedan grunden till en demokratisk samhällsutveckling blifwit lagd, regeringen också desto heldre skulle söka sitt förnämligaste stöd i folkopinionen, sådan denna, genom de med folkets ställning och tänkesätt närmast förtrogne, oberoende representanterne uppenbarade sig, som detta icke allenast fann sitt berättigande i författningens anda, utan äfwen i den omständigheten, att de gamle stödjepelarne, de privilegierade stånden, numera woro undanröjde. Wid första tillämpningen af den nya riksdagsordningen, i början af 1867 års riksdag, förmärktes likwäl en omständighet, som gaf berättigad anledning till twifwelsmål i detta hänseende; ty, innan riksdagsarbetet kommit i gång, tillställdes en partibildning, hufwudsakligen af inwalde tjänstemän, i syfte, såsom det uppgafs, att skydda regeringen, hwilken ännu icke varit utfatt för något hwarken oberättigadt eller berättigadt klander af riksdagen och således icke heller behöfde något skydd, men hwilket parti, benämndt Intelligenspartiet, snart wisade att dess

egentliga program war ja och amen till reger-
 ingens görande och låtande i alla förekommande
 ärenden. Detta handlingsfätt framkallade snart,
 såsom helt naturligt war, en annan partibildning
 af män, som på grund af ställningen i landet an-
 sågo det för en pligt att både uttala den allmänna
 meningen i landsorterna och söka förverkliga denna
 i den mån skäl dertill förefunnes; det war ett
 parti, hufwudsakligen bestående af oberoende män
 från landet, som här uppstod och, troligen i följd
 af desz sammansättning, af motsidan tillbelades
 benämningen Landtmannapartiet. Ghuru detta parti
 uppträdde både med hoffsamhet och ett bestämdt,
 ingalunda öfwerdrifwet eller oberättigadt program,
 såsom norm för sin verksamhet, blef det ganska
 oghynsamt bemött, ej allenast af motpartiet utan
 äfwen af de regeringswänliga tidningarna, hwilka
 inför allmänheten söka på allt sätt wanställa desz
 verksamhet och pådikta detsamma alla dåliga mo-
 tiver; det war dock underlägsset och fick tillfölje
 deraf uppbära både hän och förakt. Wid början
 af påföljande riksdag gjordes alla möjliga an-
 strängningar för att qwäfwä detta förfärliga Landt-
 mannaparti, eller att åtminstone splittra det; men
 alla bemödanden woro förgäfwes, och partiet wärte
 till, så att det snart började täsla med intelli-
 gensarne om öfwerwigten i andra kammaren. En
 kraftyttring försöktes dermed, att fyra af regerin-
 gens ledamöter begärde affsed från sina besittning-
 ar; de återtogo likwäl snart dessa och stannade
 qwar, sedan det förnummits att landtmännen woro
 lugna, oaktadt denna operation. Partiet fortsatte

såsom förut, att med bästa urskiljning befordra
 hvad det ansåg för rätt och för det allmänna
 nyttigt, men att motsätta sig det öfriga, utan af-
 seende på hvarifrån det ena eller andra förslaget
 kom. Att det ingalunda, nu mer än förut, gick
 till öfverdrifter, bewisas bäst deraf, att, då ett
 tredje parti, det Nyliberala, nu uppträdde med
 långt större anspråk i reformväg, Landtmanna-
 partiet bekämpade äfwen detta i wisfa delar.
 Under 1869 war det ungefär enahanda förhål-
 lande, utom det att partiet tillwänte i antal och
 styrka, samt fick i sina leder se flera af städernas
 sjelfständige representanter. De försök, som wid
 walen till andra kammaren år 1870 gjordes att
 då undanpeta de mest framstående männen inom
 sagde parti, lyckades mindre än någon skulle trott,
 efter de nedswärtningsförsök och angrepp från två
 motsatta sidor som blifwit begagnade; men följden
 blef likwäl, utom det att de af städernas repre-
 sentanter, som ställt sig på landtmännens sida, ej
 blefwo återwalde, att ett stort antal nywalde ledamö-
 ter fingo inträde i andra kammaren. Nu trodde
 sig begge de öfriga partierna hafwa wunnit en
 större eller mindre seger, och det såg egendomligt
 nog ut i början af 1870 års riksdag; men, så
 snart de nywalde lärt sig inse rätta förhållandet,
 bemärktes det snart att Landtmannapartiet äfwen
 nu hade öfwerwigtet i andra kammaren. Wid
 lagtima riksdagen innerwarande år hade det en
 ännu mera ökad öfwerwigt än förut, emedan flere af
 städernas liberalare representanter åter igen slutit
 sig till det samma. Att detta parti, som haft att

bekämpa både tvenne andra partier och till en början nästan, om icke helt och hållet, hela pressen, äfvensom ganska ofta regeringsmakten, det oaktadt kunnat icke allenast hålla ut under så lång tid, utan äfwen tillwäga, synes mer än tillräckligt bewisa att det haft och har rättwisan på sin sida, samt dertföre och har stöd i den verkliga allmänna opinionen inom landet; och då detta äfwen synes bekräftadt af de mångfaldiga folkmöten, hwilka under tiden blifwit hållna, så torde man utan fara för misstag kunna påstå, att om en regering icke will lyfna till detta partis ofta nog uttalade meningar, denna regering äfwen will trotsa den allmänna opinionen i landet. Att så är förhållandet hafwa wi, tyvärr, skäligen anledning befara, icke endast deraf, att wi hört en och annan regeringsvänlig tjänsteman yttra, att bondewäldet måste qwäfas, utan äfwen af regeringens handlingsfätt på sednare tiden. Striden har pågått under hela det nya statsficket, å ena sidan för sakens skull, och å den andra synnerligen af princip; men den har fått en allt mer och mer utpräglad principiel karakter; den gäller nu, om folkwiljan skall påaktas eller icke. Af sådan anledning är det, som ministerkrisen och den ställning, regeringen hädanefter intager i förhållande till folket, är och kan blifwa af wigt, och af samma anledning är det äfwen, som det måste blifwa af wigt, att, wid nya wal, sådana sjelfständige och oberoende riksdagsmän utses, som med hänsyn till allmänt wäl representera, såsom wi tro Landtmannapartiet hittills gjort, den allmänna meningen i landet.

Endast så kan det ådagaläggas, att wi swenskar äro "ett folk som lefwer".

Wi nämnde, att wi hafwa skäligh anledning befara det regeringen icke ämnar lyfna till den allmänna opinionen i landet, samt att för skälen för denna farhåga ingick äfwen regeringens handlingsfätt under den sednaste tiden, och wi stola med några ord närmare redogöra för denna vår uppfattning af saken. Wi tillåta oß då erinra, att, i fråga om landtförswarets ordnande, regeringen under innewarande års lagtima riksdag framlade ett förslag om en ganska långt utsträckt värnepligt, grundadt på en stam med indelningswerkets orubbliga bibehållande, utan rätt till lindring eller aflösning, oaktadt riksdagen förut tydligen uttalat sig för ett sådant wilkor samt förkastat ett så kalladt lindringsförsök af mindre betydhet, då det likwäl war fråga om en något lindrigare värnepligt än nu; att, oaktadt både färskilda Utskottet och andra kammarens majoritet wid samma riksdag beslutade indelningswerkets afskaffande såsom wilkor för värnepligtsslagens antagande, alldenstund båda delarne tillsammans ansågs både orättwist och för mycket betungande för dem som skulle drabbas af båda delarne, urtima riksdag likwäl några månader derefter sammankallades för att pröfwa detta förslag, som icke i sig innefattade nämnda wilkor; att ett af riksdagen förut antaget förslag till grundlagsförändring, beredande rättighet till anläggande af boktryckeri på landet, blef af Kongl. Maj:t afslaget, samt att twänne gånger af riksdagen beslutade lagför=

ändringar i fråga om rätt till äktenfaps ingående i swägerlag, utan att konungens tillstånd dertill behöfde sökas, likaledes blifwit afflagne. Wi wilja icke trötta våra läsare med widare bewis i denna del, helst de anförda torde wara nog.

3.

Inom riksdagens, af 126 ledamöter bestående första kammare, der tjenstemännen äro mest representerade, hafwa, ofwänerligen, inga egentliga partibildningar kommit till stånd, ehuru det tydligen förnummits att der funnits en minoritet, som i åtskilliga frågor närmast sig Landtmannapartiet i den andra. Denna minoritet har likwäl icke warit mera kompakt eller af större betydhet, än att den varierat emellan 4 röster, hwar till den någon gång nedgått, och 10—30, som warit den allmännaste variationen, uti sådana penningefrågor, för hwilkas afgörande båda kamrarnes sammanräknade röster erfordrats. Inom andra kammaren, der ledamöternas antal uppgår till 191, har Intelligenspartiet (tjenstemannafällskapet) wanligen räknat emellan 60 och 70, Landtmannapartiet något öfwer 100, samt det Nyliberala några få röster, under det ett litet antal obestämda ledamöter äfwen funnits, stående utom alla partier i denna kammare. Af dessa omständigheter kan man finna att riksdagsmajoriteten egentligen utgjorts af flertalet i första och ett mindre antal i andra kammaren, hwaremot Landt-

mannapartiet haft öfverwigten i denna sednare. När nu det förhållande inträffat, att riksdagsmajoriteten, med regeringen i spetsen, varit ganska liberal i anslagsfrågor, men konservativ, ja till och med wisat tecken till reaktionära tendenser, i andra, under det Landtmannapartiet welat spara på medlen, men varit moderat liberal i andra ämnen; så är den hufwudsakliga skilnaden dermed betecknad, på samma gång det är ådagalagdt att Landtmannapartiet icke ensamt under närvarande förhållande kan utöfwa annat än ett negativt inflytande på riksdagsärendena och detta endast på sådana frågor, som fordra båda kamrarnes sammanstämmande beslut. På anslagsfrågorna kan detta parti således icke, utan understöd på andra håll, utöfwa något inflytande; en omständighet, som sannolikt varit orsaken både till den bewiljade skatteförhöjningen och till det fortsatta motståndet i lagstiftningsfrågor. Om nu t. ex. den nyligen handlagda, för fäderneslandet högst wigtiga frågan om landtjörswaret, hwilken med skäl så upprört alla sinnen, varit förknippad med statsanslag och således kunnat komma under en sådan omröstning, der båda kamrarnes sammanräknade röstetal faller utslaget, skulle partiet icke ensamt förmått någonting; men då frågan i främsta rummet angick ett lagförslag, som icke grundlagsenligt kunde blifwa gällande med mindre båda kamrarne, hwar för sig, fattade lika beslut, hade partiet, såsom utgörande andra kammarens majoritet, frågans öde så till wida i sin hand, att det kunde afflå den. Det war den negativa formen, som i detta fall be-

gagnades och som denna gången war den afgörande; men om Landtmannapartiets verksamhet skall få afgörande inslytande på statsförvaltningen eller positivt inslytande på andra frågor, så behöfwer det förstärkning. Frågan gäller då, om partiets verksamhet varit af den beskaffenhet, att en sådan förstärkning wore gagnelig för det stora flertalet, eller icke. Wi hafwa förut uttalat vår mening derom, samt anfört åtskilliga skäl för densamma; men denna del af ämnet är af så stor wigt, att wi icke kunna underlåta att ännu en gång framdeles återkomma till den. Nu wilja wi endast tillägga, att blott den omständigheten, att detta parti hufwudsakligen består af landets besutna bönder, denna samhällets stamtrupp, om wi så, för att begagna ett bekant uttryck, så benämna dem, eller kanske rättare sagdt stammen för samhället och kärnan af detsamma, berättigar partiet till den största, den mest aktningsbjudande uppmärksamhet, helst samhället icke kan existera utan dessa bönder, som desutom, derigenom att de i allmänhet sjelfwe deltaga i arbetet, lesa och verka tillsammans med de öfrige arbetarne, känna deras behof, deltaga i deras glädje och sorg, samt i praktiskt hänseende hafwa det ojemförligt största antalet af det uppväxande slägtets uppfostran under deras wård, utgöra ett med hela den arbetande befolkningen, samt således med fullt skäl kunna sägas afwen hafwa samhällets framtida oberoende i sina händer. Om det nu dertill kan ådagaläggas, att partiets systemål är ädelt och allmännyttigt; så, och med detsamma detta allt

utgör en heder icke allenast för Sveriges bönder utan äfwen för de män af andra samhällsklasser, hwilka i ädelt syfte ställt sig i böndernas leder utan att anse sin wärdighet deraf nedsatt, äro wi förwissade att det icke skall dröja länge innan partiet skall winna ett rättwist erkännande af dess fosterländska werksamhet, samt med detsamma äfwen få det stöd och den förstärkning, det behöfwer, för att framkalla ett folkligt regeringsystem. Skal- dens, från sagohäfvernas tidehwarf hämtade ord: "Sitt eget land förtrycker dåraktig man; ty kungen kan allena hwad folket kan", skola säkerligen icke då lemnas opåaktade.

4.

Har Landtmannapartiets werksamhet varit af den för fäderneslandet gagnande beskaffenhet, att detta parti på sådan grund förtjenar erkännande, understöd och framtida förstärkning? detta är en fråga, till hwilken wi lofwat återkomma, och hwilken wi alltså nu upptaga till widare skärskådande.

Wi hafwa i en föregående artikel sagt, att partiet, i anseende till dess underlägsenhet i förhållande till sammanräknade representantantalet i båda kamrarne, egentligen icke haft något werksamt inslytande i positiv form, men att det, såsom egande öfwerwigt i andra kammaren, deremot haft ett ganska betydligt inslytande under den negativa formen, nemligen på sådana frågor, hwars afgörande äro beroende af båda kamrarnes

sammanstående beslut. Vi skola nu nämna några frågor af detta sednare slaget, frågor som förfallit genom Landtmannapartiets åtgärder och bestämda nej. En sådan var den ofta förekomna frågan om förändring af 72 § regeringsformen, åsyftande att ur denna paragraf få utslutet den riksdagen allena tillerkända rättighet, att genom riksbanken utgifwa sedlar, som för mynt i riket må erkännas; en sådan var den om inskränkning i tryckfrihetslagen, hwilken tillbakawisades nästlidne lagtima riksdag, och en sådan var äfwen den om försvarswäsendets ordnande, som wi nyligen omnämmt. Genom afslag af förslagen i dessa frågor, sådana de blifwit framställda, har partiet häfdat representationens rätt, skyddat tryckfriheten och sökt bewara freden: — det är mycket, bara det!

I positiv form äro partiets hufwudsakliga yrskanden framställda uti dess, år 1867, strax efter partiets bildande, från trycket utkomna program, hwilket wi här intaga. Det lyder så:

"Det så kallade "Landtmannapartiet" i andra kamraren framlägger, såsom sitt antagna program, följande:

Ett tidsenligt, hufwudsakligen på allmän värnepligt byggdt försvarssystem. Ingenting uppoffras för parad- och militärlyx, men ingenting underlåtes af hwad som verkligen erfordras till ett kraftigt och segrande wärn af vår sjelfständighet.

Bank- och Kreditlagstiftningen ordnas på sundare och solidare grunder.

Sparfarnhet i bewiljande af statsanslag och ökad t affeende på ett ändamålsenligt användande deraf.

En mera rättwis och jemn fördelning, alla famhällsmedlemmar emellan, af beskattningen.

Mera jemnt afwägd rösträtt wid wal till kommunala besattningar.

Skjuts- och wägunderhållningsbeswären ordnas på ett för jordbruket mindre tryckande sätt än det närwarande.

Kommunikationswäsendets fortsatta utveckling, men företrädeswis blott i mån af egna tillgångar.

Elementar skolorna och folkundervisningen ordnas och utvecklas i mera tidsenlig och praktisk riktning.

Ingen återgång påyrkas i den nuwarande tulllagstiftningen, som hwilar på en theoretiskt riktig princip, men deraf godkännes icke det oförberedda, opraktiska och ensidiga sätt, hwarpå den delwis blifwit tillämpad.

Förändringar och förenklingar företagas i förvaltningens olika grenar, men warsamt, så att detta, utan rubbning i administrationens jemna gång, kan verkställas.

Öftare fungerande domstolar på landet till åstadskommande af snabbare lagstipning.

En minister för jordbruk, handel och allmänna arbeten.

Med regeringen för dessa och andra tidsenliga reformer, men icke med regeringen emot dem."

Detta program innehåller endast yrkanden på sådana, af tid och omständigheter högt påfallande reformer, hwilkas berättigande wi icke hört någon

enda med skäl kunna bestrida; men hvilka likväl i allmänhet, af hvarje handa påfund, bekämpats af motsidan, så snart det varit fråga om deras genomförande. Motioner och förslag hafwa wisst icke saknats i någotdera af de å programmet upptagna ämnen, och partiet bör således icke rättwisligen kunna tillwitas likgiltighet för de ifrågasatta reformerna. Att de ej blifwit genomförda, det är alltså icke partiets fel. En reform af värde har likväl under det nya statsfisket blifwit genomförd; men det är att märka, att denna länge förut varit af bondeståndet påyrkad, samt att den äfwen war genom en komité förberedd. Vi mena den om grundrätternas förvandling, från persedlar, som hittills skolat lösas efter markgångspris, till bestämd penningeffatt, lika för hwar å. Regeringen framlade ett förslag i detta ämne, men med yrkande på några hundra tusen riksdaler om året högre skatt, än den, som, på grund af enskild motionärs framställning blef i öfwerensstämmelse med koniterades förslag bestämd och med nu löpande året skall tillämpas. Genom denna reform är en betydlig lättnad i debitering och kontroll wunnen, på samma gång grundfatternas kapitalisering är i wäsentlig mån underlättad. I öfrigt hafwa några smärre förändringar beslutats; men af så obetydlig beskaffenhet, att de icke förtjena särskildt antecknas. De fleste och wäsentligaste frågorna återstå alltså att lösa; och de hvilka synas öf stå främst i detta hänseende, det är, — jemte arméfrågan, som ej lär kunna falla, — frågorna om domstolswäsen-

dets ordnande samt en genomgripande förändring och förenkling i hela statsförvaltningen.

Att här försöka skildra Landtmannapartiets verksamhet i detalj, kan destomindre ifrågakomma, som, äfwen om det annars wore möjligt, utrymmet ej skulle medgifwa det. Det är således endast några drag af denna verksamhet, wi welat teckna i ofwan angifwet syfte. Det må likwäl tilläggas, att sparsamhet, eller med andra ord sagdt, en ordnad statshushållning, synbarligen varit hufwuddraget i partiets systemål.

Då wi framhållit partiets program såsom lämpligt, samt derjemte förklarar des åtgärd i arméfrågan såsom nyttig, torde måhända någon af våra läsare tycka sig finna en motsägelse häri. Wi få fördenksfull ännu en gång erinra om den skilnad, som förefinnes i den Kongl. Maj:ts nådiga proposition, som pröfwades sistlidne riksdag och då afflogs, å ena sidan, samt partiets program å den andra. Kongl. propositionen innehåller nemligen förslag till en arméorganisation, affedd för krig i allmänhet och med bibehållande af den gamla, till parader och lyx ofta begagnade yrkesstammen, på samma gång bewäringsinrättningen ifrågasättes i hög grad för likartadt ändamål, då deremot programmet affter endast rikets försvar, under yrkande derjemte att alla uppoffringar för parad- och militärlyx stola afstäckas. Det ena förslaget synes of orimligt och till och med wådligt, men det andra nödwändigt för fredens bewarande.

Slutligen få wi fästa läsarens uppmärksamhet

på den öppna förklaring, som förefinnes i programmens slutpunkt, alldeles så som vi hört sägas att i denna hemsats anledning till antagande att partiet är ett förklaradt oppositionsparti mot regeringen. Vi för vår del kunna icke finna spår till någon sådan mening, derest den icke skall sökas deri, att regeringen icke vill de påräkade reformerna, men vill hon dem, så är ju Landtmannapartiet med detsamma regeringens förklarade stöd. Det är sakförhållandet, som reglerar detta å ömse sidor, och ingenting annat, så framt man håller sig till den i programmet givna, ganska naturliga förklaringen. Vi äro också förvisade, att landtmännen äro fullkomligt likgiltiga i fråga om hvilka personer der innehåwa rådgifwareplatserna, blott ärendena gå efter deras önskan; men vi tro ofwärsen vara lika förvisade om, att de icke släppa efter i en sak för personernas skull, emedan sådant skulle strida emot swenska landtmännens karakter. Vårt totalomdöme om Landtmannapartiet är det, att detta parti är och blifwer en folklig, tillmötesgående regerings säkraste stöd, men också i motsatt fall ofwärsen raka motsatsen.

5.

Då wi uti föregående uppsatser rörande detta ämne mest synselsatt ofwärsen med det parti inom representationen, som af sina motståndare erhållit det sedermera adopterade namnet Landtmannapartiet — hwarmed förstås de representanter både

från stad och land, som hittills samverkat för det af oss i nästföregående nummer återgifna programmens genomförande och motsatt sig det deremot stridande — har detta skett i afsigt att i någon mån försöka ställa detta så mycket klandrade parti i deß rätta dager och salunda, på grund af fakta, söka wisa att det förtjent ett bättre bedömande, än som från motsatta sidan kommit det till del; äfwen som för att tillstyrka alla dem, som lika med oss anse just detta parti vara den center, omkring hwilken en nationel representation vidare bör utwecklas och till hwilken en sannt konstitutionel regering också för eller sednare måste sluta sig, om fäderneslandet skall begynna sig wäl, att understödja det samma, icke endast med opinionsyttringar från folkmötena, utan äfwen genom att wid inträffande ledigheter i kamrarna wälja endast sådana oberoende män, som dela partiets åsigt; och detta icke ensamt för att kunna framkalla, utan också för att kunna upprätthålla ett på folkmedwetandet grundadt regeringsystem, i den riktning nämnde parti redan anwifad. Wi önska likwißt, mera än wi hoppas, att wi med dessa enkla framställningar skola förmå till någon wäsendtlig del betaga verkningarne af våra regeringswänliga tidningars, lindrigast sagdt, ogrannlaga bemödande åt annat håll; men om wi i alldrig så ringa mån lyckas bidraga till winnande af detta wårt systemål, skola wi känna oss tillfredsställda i medwetandet att hafwa medverkat till sanningens spridande och fäderneslandets gagn.

Swad beträffar Intelligenspartiet, så skulle wi

bra gerna vilja säga något äfwen till deß beröm; men efter vår uppfattning är det swårt att sanningsenligt kunna säga mycket i den wägen, så framt man icke får antaga det vara representantens förnämsta pligt att utan urskiljning följa regeringen; ty detta är egentligen hwad partiet har gjort i sak. Till deß ursäkt må likwäl lända, att flertalet af ledamöterna äro tjänstemän, som tillbringat nära nog hela sitt lif i studerkammarer och tjensterummet, och som således icke billigtwis kunnat affordras wota emot regeringen, som de tjena, för landets fordringar, som de icke på grund af erfarenhet känna. Äfwen partiets tillställning af en partibildning, för att skydda regeringen, innan det wisat sig om något sådant skydd behöfdes, skulle wi wilja ursäktas dermed, att anledning till misftankar om anfall på regeringen antagligen icke saknades i följd af wisra regeringsåtgärder under de närmast föregående åren, om icke detta parti både i förtid och sedermera allt som oftast anfällit motsidan utan skäl, derwid icke sällan åsidosättande saken för personernas skull; men då så warit förhållandet, och då det blifwit allt mer och mer klart, att det gällde egentligen att qwäsa landtmännen; så är detta försaringsått högeligen klanderwärdt. Man bör då ihågkomma, att det är från intelligenssidan, striden framfallats; från den sidan, striden principiellt underhållits, och ifrån den sidan, som all sjelfständig werksamhet hos den frie odalmannen sökt qwäfwäsa; och — hwarföre? jo för magtens skull. Då en af de moderatare intelli-

genferna, som icke kunde undgå att öppet erkänna, det Landtmannapartiet gjort mycket godt, yttrade offentligt, att i blotta namnet låg en förklarad strid, icke allenast mot städerna, utan ock mot kapitalet, bildningen och tjenstemännen, så kan man göra sig ett begrepp om både öfverläggningens karakter å den sidan och om åsigterna rörande vår landtbefolkning, hwilken yttrandet naturligtwis gällde utan undantag, enär blotta namnet kunde anses innebära en så afgjord fiende till så mycket ädelt och godt. Wi wilja icke fortsätta med berättelser om de swårare utfallen af andra talare på den sidan, emedan wi befara att owiljan emot dem är stor nog ändå. Wi blott önska att ett bättre försarande hädanefter måtte förnimmas och enigheten således blifwa större i samverkan för allmänt wäl.

Om det Nyliberala partiet inom andra kamaren weta wi icke synnerligen mycket. Fåtaligt har det från början varit och är säkerligen ännu mera fåtaligt nu, emedan, som wi tro, de fleste af dess ledamöter funnit, att dess alltför mycket omfattande program icke är särdeles praktiskt, hwaraf följt, att de anse det klokast att sammanfluta sig med Landtmannapartiet. Det påstås till och med att en eller annan avancerat ännu längre, samt i vissa frågor hunnit från westertern ända till yttersta högern. Härmed må nu wara huru som helst, så tro wi att de nyliberale skulle göra fäderneslandet största tjensten genom fastare sammanflutning med det moderatäre och mera praktiska Landtmannapartiet, hwilket i flera wäsendt-

liga delar will åt samma håll, om det ock icke will gå till wäga alldeles på samma sätt eller gå lika fort.

Ett samhälle kan aldrig befinna sig wäl, som skapas af politiska, kyrkliga eller ekonomiska räkningar än fram, än tillbaka; men sådana framkallas likwäl stundom, och detta af två hwarandra alldeles motsatta orsaker: stillastående och framrusande. Den ena af dessa orsaker framkallar den andra, och om en nation en gång kommit riktigt in på en sådan bana, kommer den icke lätt ur densamma igen; den ena öfwerdriften föder den andra; följderna blifwa ett olycksbringande ständigt wacklande fram och åter och nationen, oenig och förswagad, kan slutligen gå under på ett sådant system. Det lugna framåtstridandet är deremot otwifwelaktigt det bästa, det will säga det, som på lagstiftningens, de politiska reformernas område, håller jemna steg med utvecklingen på det ekonomiska och andliga; ty derigenom kan en nation blifwa enig och stark samt i stånd att både upprätthålla lagbunden ordning och bewara sin sjelfständighet. Det är af denna anledning som wi ingalunda kunna gilla den af wår regering på de sednaste åren följda, af Intelligenspartiet och flertalet af första kammarens män understödda, stillastående politiken på reformernas bana, lika litet som wi skulle ansett det gagneligt, om ett framrusande i öfwerensstämmelse med de nyliberalas ideer hade egt rum. Begge ytterligheterna äro i så fall lika, att de begge skada fäderneslandet, när de

tillämpas. Ingentdera förtjenar således folkets understöd. Må blott detta blifwa klart; må blott Sveriges allmoge, i hvars hand styrkan ligger, få weta sanningen; få klart hwarom fråga är och hwari felet ligger, och wi äro förwislade, att des domslut och derpå grundade handlingsfätt skall utfalla till förmån för det rätta, fanna och för hela samhället nyttiga.

6.

Sedan wi uti föregående, af ministertvisten föranledde, politiska betraktelser, skildrat regeringsystemet, de särskilda partiernas verksamhet inom representationen samt det inbördes förhållandet emellan regering och riksdag under det nya statssticket, äfvensom uttalat vår mening derom, denna på grund af anförda faktiska förhållanden, som utwisa att Landtmannapartiet företrädeswis fört det allmännas talan; hafwa wi slutligen äfwen uttalat den förhoppning, att den allmoge, uti hvars hand styrkan obestridligen ligger, nog skall weta att med urskilning understödja dessa sina representanters sträfswanden för allmänt wäl, blott fanna förhållandet blifwer tydligt och klart lagdt i dagen. Det synes således att wi fästet ett wilkor wid våra uttalade förhoppningar; ett ganfka wäsendtligt wilkor och dertföre ett wilkor, som förtjenar sitt särskilda kapitel. Wi upptaga alltså detta ämne till skärskådande denna gång.

Att fanna förhållandet lägges i dagen, är wil-

foret för all, ett rättwist domslut föregående pröfning, ware sig det gäller sak eller person, och wilforet, för urskiljandet af det sanna och falska, är kunstfaper och insigt. Ett folk låter således mer eller mindre wilseleda sig af lögnaktiga och förwängda rykten och framställningar, i samma mån det är mer eller mindre upplyst. Då det gäller politiska frågor eller politiska personer, kan man wara förwäfsad att både sanna och osanna framställningar och rykten låta förnimma sig. Så har det säkerligen under alla tider warit och så kommer det säkerligen äfwen att under alla tider förblifwa. Historien lemnar ofß tillräckliga exempel på förhållandet i äldre tider; den wisar ofß att ett folk ganska ofta, wilseledt af samwetslöse lögnare och bedragare, motarbetat sitt eget wäl; att det icke allenast underlätit att understödja sina wänner och förswarare, utan att det till och med bidragit att undanröbja dem såsom misådådare och att ropa korsfäst, då det bordt ropa hosianna. Wi hafwa äfwen i våra dagar, thwärr, alltför tydliga bewis på mer eller mindre lyckade försök till likartade bedrägerier; wi hafwa sett hurusom nästan alla de af städernas fosterlandsfinnade riksdagsmän, som under den första treårsperioden af det nya statsficket stått på Landtmannapartiets sida, ej blifwit återwalde; wi hafwa erfarit hurusom äfwen åtskillige af detta partis mest framstående män ifrån landet fått lemna plats för andra, de förre mycket underlägsne förmågor, och wi hafwa förnummit hurusom, wid försök att undanpeta många flera af den sidans redligaste män,

det ingalunda sparats på de mest sanningslösa, de mest wanställande och förwillande uppgifter och rykten. Men wi hafwa under allt detta förnummit, att det icke lyckats på långt när lika bra för lögnens apostlar i sednare tider som förut. Wi hafwa i den omständigheten, att, icke allenast flertalet af landtmannapartiets äldre ledamöter eller ock andra med dem liktänkande blifwit wid sednaste walen insatte till representanter i andra kammaren, utan ock att detta parti wetat med fasthet och lugn sköta sin pligt, widhålla sina åsigter och häfda representationens rätt, oaktadt alla de olika medel som emot dessa representanter och deras tillgörande blifwit försökta, ett glädjande bewis på ljufets och sanningens framsteg, wid jemförelse med förhållandet under föregående mindre upplysta tider. Det är i förmågan att både från mer än ett håll förskaffa sig upplysningar om hwad som passerat och hwad som erfordras, och kunna med riktig urskilning bedöma dem, som orsaken till detta glädjande tidens tecken uppenbarar sig allt mer och mer; och grunden härtill är otwifvelaktigt att söka till en wäsendtlig del uti vårt folksskolewäsende, huru ofullständigt det än från början varit och huru outveckladt det än i wisja delar ännu må wara; ty den, för vårt fädernesland och vår allmoges särskildt egendomliga och ganska hedrande omständighet, att en och annan bonde, utan annan boklig uppsöstran än den som inhemtats bredwid modrens spinrock och sedermera på egen hand utwecklats, uppträdt på den offentliga skådebanan med bewis om en insigt och en förmåga, som wa-

rit mer än beundransvärd, hörer icke till regeln, hwadan sjelsuppfostringen icke heller får allt för mycket antagas såsom orsak till den allmänna upplysningens tilltagande och det bättre förhållandet som deraf uppstått inom vårt fädernesland. Det är således af wigt, att wi icke allenast upprätthålla utan äfwen utveckla våra folkskolor, samt att göra det i mera tidsenlig och praktisk riktning. Ett bewis för att detta äfwen i politiskt hänseende erfordras, ligger endast i den omständigheten, att man sett exempel här och hwar på att det ännu i våra dagar till någon del lyckats genom wilseledande åtgärder framfalla ganska olämpliga representantombysten. Dessa omständigheter leda oss in på ämnet om folkskolan och om skolläraarnes lönewilkor.

I afseende på folkskolans uppkomst har samhället att till en wäsentlig del tacka presterskapet, och wi äro benägne att tro det presterskapet äfwen i allmänhet sökt bidra till dess utveckling, liksom det alltid kan och bör göra det äfwen i framtiden. Att undervisningen till en början måste inskränka sig till det nödwändigaste war naturligt; men sedan den nu en temligen lång följd af år varit i gång och småskolan i allmänhet öfwertagit den förberedande undervisning, med hwilken den egentliga folkskolan i början nästan uteslutande war sysselsatt; så torde folkskolan kunna höjas och utvecklas i mera praktisk riktning, då wi anse att åtminstone någon plats borde beredas äfwen för uppmärksamhetens fästade på våra wigtigaste samhällslagar och institutioner, emedan det inga-

Lunda kan vara ett samhälle lifgiltigt, huruvida det folk, som med sin rösträtt utöfwar ett betydligt inflytande på samhället, förstår att med urfölsning begagna denna eller ej. Hvarje individ bör så widt möjligt är känna sina rättigheter och skyldigheter, ty deraf framgår sällheten i pligternas utöfning. Det är alltså ett stort statsändamål denne undervisning offer; men när således större fordringar ställas på läraren, bör och måste denne äfwen ordentligt aflönas. Han måste aflönas så att han kan staffa sig erforderliga upplysningar alltjemt, det är följa med sin tids wetande; han måste kunna alltjemt sysselsätta sig med kunskapers inhemtande och meddelande, utan att för sin bergnings skull behöfwa söka sig biförtjenster på andra håll. Förhöjning i lönen är således nödvändig, ty den obetydliga förhöjning, som sistlidne riksdag i sammanhang med antagande af en sundare grund för statsbidragen bewiljades, är knappast nämnvärd. Staten bör och måste bidraga i högre mån till aflöningen, när det är ett högre statsändamål här åsyftas; det är endast fråga om huruvida början skall göras med den utwidgade undervisningen eller med löneförhöjningen. Väst wore troligen att begge delarne, ju förr des heldre fattes i gång och således följdes åt; men om detta icke för närwarande, — eller så länge Landtmannapartiets åsigter, som gå åt det hållet, icke kunna i brist på tillräckligt antal medlemmar göras gällande i en sådan fråga, — låter sig göra; så wille wi, för det allmännas wäl skull, tillråda skollärarne att börja med berörda undervisnings

meddelande åt de äldre barnen. Genom en sådan åtgärd skulle lärarne snart göra sig hela samhället så välbewäget, att en billig löneförhöjning icke hwarken kunde eller skulle uteblifwa. Att wördiga presterkapet skall bidraga till framgång både i det ena och andra hänseendet, blott det uppmarksamhet derpå fästes, derom äro wi så mycket mera förwänsade, som det numera är befriadt från större delen af det fordom åliggande kommunala bestyr, och ingenting kan ligga det mera om hjertat än upplysningens befrämjande till fäderneslandets allmänna bättnad lika wäl som till de enskilda individernas andeliga och lekamliga wälfärd. Samhällets wälbefinnande beror på allmänt förtroende emellan både regering och folk och emellan alla samhällsklasser fins emellan. Detta förtroende winnes genom enig samwerkkan för allmänt wäl, för rätt och sanning; men grundwalen för alltsammans är sann upplysning och lagbunden frihet. Wi skola derföre, för folkskolans höjande, af alla krafter arbeta för folkskolelärares bättre lönewilkor, och hoppas att den dag snart skall randas då dessa arbetare i Herrans wingård blifwa af staten så aflönade, att de kunna sföta sitt wigtiga kall med fröjd och icke med suckan; något som nu tywärr är händelsen.

